

Sygn. akt I ACa 486/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Dariusz Małkiński
Sędziowie	:	SSA Jarosław Marek Kamiński SSO del. Grażyna Wołosowicz (spr.)
Protokolant	:	Łukasz Patejuk

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2017 r. w Białymstoku na rozprawie

sprawy z powództwa **T. S.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - (...); Skarbowi Państwa - (...)**

o zapłatę i rentę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 8 marca 2017 r. sygn. akt I C 705/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że przyznaje adwokat J. H. wynagrodzenie

w kwocie 8.856 (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) zł

(w tym podatek VAT- 1.656 zł) tytułem pomocy prawnej świadczonej z urzędu, które nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie;

II. w pozostałym zakresie apelację oddala;

III. zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa- Prokuratora Okręgowego w Ostrołęce kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem części kosztów procesu w instancji odwoławczej i odstępuje od obciążania powódki tymi kosztami w pozostałym zakresie;

IV. nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego

w O. pełnomocnikowi powódki adwokat J. H. kwotę 6.642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) zł, w tym 1.242 (jeden tysiąc dwieście czterdzieści dwa) zł podatku VAT tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

D. J. M. G. W.

UZASADNIENIE

Powódka T. S. po ostatecznym sprecyzowaniu stanowiska w sprawie wносиła o zasądzenie na jej rzecz od Skarbu Państwa reprezentowanego przez (...)i (...)kwoty zapłaty solidarnie kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku bezprawnych działań Sądu i Prokuratury w toku sprawy o ubezwłasnowolnieni tj. za bezprawne naruszenie jej dóbr osobistych w postaci zdrowia, wolności, praw samodecydowania, samostanowienia, godności i poszanowania; kwoty 100.000 zł tytułem odszkodowania za utratę prawa do lokalu mieszkalnego.oraz renty w kwocie 2.500 zł miesięcznie płatnej do dnia 10-ego każdego miesiąca z góry z tytułu pozbawienia jej możliwości podjęcia pracy wskutek bezpodstawnego stwierdzenia u niej choroby psychicznej.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez (...) i (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez (...) na rozprawie w dniu 22 lutego 2017 r. podniósł dodatkowo zarzut przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 8 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił powództwo (pkt. I), odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu (pkt. II), przyznał adwokat J. H. wynagrodzenie w kwocie 4.428 zł (w tym podatek Vat) tytułem pomocy prawnej świadczonej z urzędu, które nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie.

Sąd ten ustalił, że decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ZUS) z dnia 4 stycznia 1994 r. powódce (ur. (...)) przyznano prawo do renty inwalidzkiej z racji zaliczenia jej do III grupy inwalidów ze względu na zdiagnozowaną chorobę R., znaczne upośledzenie funkcji kończyn dolnych i nerwicę wegetatywną.

W latach 1996, 1997 oraz 1999-2001 powódka była hospitalizowana w (...) w P. z rozpoznaniem zespołu paranoidalnego w przebiegu schizofrenii. Decyzją ZUS-u z dnia 27 listopada 1998 r. (znak (...) po raz pierwszy przyznano jej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy (do dnia 31 grudnia 1999 r.). Powódka odwołała się od tej decyzji do Sądu Okręgowego w Warszawie. Wyrokiem tego Sądu z dnia 18 kwietnia 2000 r., sygn. akt XIV UJ 910/99, zmieniono zaskarżoną decyzję poprzez przyznanie powódce prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 listopada 1998 r. (z uwagi na rozpoznaną chorobę psychiczną). W toku tego postępowania Sąd Okręgowy w Warszawie uzyskał bowiem z (...)w P. informację o pobycie powódki w tej jednostce. Na żądanie Sądu szpital przesłał dokumentację medyczną powódki. Stosowną dokumentację przesłała również sama powódka. Stan jej zdrowia opiniowali biegli z zakresu endokrynologii, chirurgii naczyniowej, neurologii – psychiatrii i ortopedii. Wskutek powyższego wykluczono u powódki chorobę R. rozpoznając schizofrenię.

Od dnia 1 września 2000 r. powódka pobierała rentę rodzinną (po zmarłym mężu) w miejsce mniej korzystnego – w dalszym ciągu jej przysługującego – świadczenia w postaci renty inwalidzkiej.

W trakcie rozpoznania kolejnego jej wniosku o świadczenie rentowe lekarze orzecznicy ZUS w opiniach z 18 marca 2004 r. i 14 marca 2006 r. oraz lekarze komisji lekarskiej ZUS w opinii z dnia 27 marca 2006 r. podtrzymali stanowisko odnośnie choroby psychicznej powódki.

Na skutek wytoczenia przez nią powództwa przeciwko ZUS-owi w W. o zapłatę 500.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jej dóbr osobistych w postaci czci, dobrego imienia oraz zdrowia w wyniku przyznania renty w oparciu o niezgodne z prawdą opinie psychiatryczne z 2004 r. i 2006 r., Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 21 lipca 2009 r., sygn. akt I C 202/09, oddalił powództwo w całości. Wyrok uprawomocnił się w dniu 2 lutego 2010 r.

Jak ustalił Sąd I instancji w dalszej kolejności, w dniu 18 stycznia 2010 r. powódka złożyła ponowny wniosek o przedłużenie jej uprawnienia do renty rodzinnej. W toku postępowania przed ZUS-em w P. powołano lekarza

konsultanta z zakresu psychiatrii, jednak powódka nie stawiała się na badania, przez co jej prawo do renty od dnia 1 kwietnia 2010 r. zostało wstrzymane. Po przeprowadzeniu badania przez lekarza orzecznika psychiatrę powódka została uznana za całkowicie niezdolną do pracy z uwagi na rozbudowane zaburzenia urojeniowe – nie leczone z uwagi na brak krytycyzmu. Na tej podstawie decyzją ZUS z dnia 7 czerwca 2010 r. przyznano powódce prawo do renty rodzinnej za okres od dnia 1 maja 2010 r.

Wskutek wytoczenia przez powódkę powództwa przeciwko ZUS-owi w W. o zapłatę kwoty 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jej dóbr osobistych w postaci czci, dobrego imienia oraz zdrowia na skutek wydania decyzji o przyznaniu renty w oparciu o niezgodną z prawdą opinię psychiatryczną, Sąd Rejonowy w Pułtuskach wyrokiem z dnia 15 czerwca 2012 r., sygn. akt I C 109/10, oddalił powództwo w całości. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 24 września 2012 r.

W dniu 26 sierpnia 1998 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Pułtuskach skierował do Sądu Rejonowego w Pułtuskach wniosek o umieszczenie T. S. w szpitalu psychiatrycznym wskazując że postępowanie przygotowawcze w sprawie Ds. 144/98 zostało umorzone z uwagi na niepoczytalność podejrzanej, której pozostawanie na wolności – zgodnie z opinią biegłych – groziło poważnym niebezpieczeństwem dla porządku prawnego.

Postanowieniem z dnia 21 października 1998 r. w sprawie II Ko 106/98 Sąd Rejonowy w Pułtuskach dopuścił dowód z opinii biegłego psychologa na okoliczność ustalenia, czy względy psychologiczne przemawiają za umieszczeniem T. S. w szpitalu psychiatrycznym. Po uzyskaniu opinii z dnia 25 maja 1998 r., jak również wysłuchaniu na rozprawie biegłych psychiatrów i psychologa, postanowieniem z dnia 15 marca 1999 r. Sąd ten umieścił T. S. w (...) w P..

(...) w O., na skutek zaskarżenia postanowienia Sądu Rejonowego w Pułtuskach z dnia 26 kwietnia 2001 r., (sygn. akt II Ko 53/01), w dniu 27 sierpnia 2001 r. w sprawie (...) orzekł o niezwłocznym zwolnieniu T. S. z (...) w P. z uwagi na brak potrzeby dalszego stosowania wobec niej środka zabezpieczającego.

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że pismem z dnia 7 lutego 2007 r. Przewodniczący Wydziału Cywilnego w Sądzie Okręgowym w Ostrołęce zwrócił się do Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce o rozważenie celowości wystąpienia z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie powódki z uwagi na jej chorobę psychiczną oraz konieczność udzielenia wsparcia w życiu codziennym i przy załatwianiu spraw urzędowych. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego (II Pc 16/07) Prokuratura Okręgowa w Ostrołęce nie stwierdziła podstaw do wystąpienia z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie.

Powódka jako członek (...) w P. w dniu 7 lutego 1992 r. otrzymała przydział lokalu mieszkalnego o powierzchni 73,7 m⁽²⁾ przy ul. (...) w P. na warunkach lokatorskiego prawa do lokalu. Z tego tytułu uiściła wkład mieszkaniowy w kwocie 5.896 zł (po denominacji). Uchwałą z dnia 5 marca 1999 r. Rada Nadzorcza Spółdzielni wykluczyła ją z członków Spółdzielni z uwagi na długotrwałe zaleganie z opłatami za użytkowanie lokalu. Od tego czasu powódka zajmuje lokal bez tytułu prawnego. Wystąpiła też przeciwko Spółdzielni z pozwem o zwrot wpłaconego przez nią wkładu. Do sprawy I C 780/09 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce w trybie art. 60 k.p.c. przystąpił prokurator. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 6 lipca 2012 r., I ACa 798/11, zmieniono wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce w ten sposób, że oddalono powództwo z uwagi na jego przedwczesność. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że zasądzenie zwrotu wkładu możliwe byłoby dopiero w momencie wydania przez powódkę lokalu, co jednak nie miało miejsca.

Wyrokiem z dnia 9 lutego 2010 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce w sprawie o sygn. akt I C 32/10 oddalił powództwo T. S. o zobowiązanie (...) w P. do złożenia oświadczenia woli o ustanowieniu na jej rzecz prawa odrębnej własności lokalu nr (...) położonego w P. przy ul. (...). Jak wskazał w uzasadnieniu Sąd Okręgowy żądanie powódki o ustanowienie na jej rzecz prawa odrębnej własności lokalu okazało się bezzasadne, bowiem powódka nie była członkiem pozwanej Spółdzielni, a nadto nigdy nie przysługiwało jej własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, którego sprawa dotyczyła. Zdaniem Sądu lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu wygasło z chwilą ustania członkostwa powódki w

spółdzielni. W dniu 11 stycznia 2011 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powódki wywiedzioną od wyżej wskazanego wyroku (sygn. akt I ACa 418/10).

W sprawie I C 765/13 Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił powództwo T. S. o zapłatę od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Ostrołęce kwoty 100.000 zł tytułem odszkodowania za wydanie wyroków w sprawach I C 780/09 i I C 32/09. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 7 lutego 2015 r.

Jak dalej wskazał Sąd I instancji, w sprawie I C 869/12 (obecnie sygn. akt I C 909/16) z powództwa T. S. przeciwko (...)w P. o zapłatę kwoty 400.000 zł toczącej się przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce, na skutek wystąpienia przez Prokuratora (który wstąpił do postępowania w trybie art. 60 k.p.c. w dniu 17 stycznia 2013 r.) z wnioskiem dowodowym, w dniu 12 lipca 2013 r. została wydana opinia sądowo – psychiatryczna, w której stwierdzono u T. S. utrwalone i stale obecne zaburzenia myślenia oraz spostrzegania, a także objawy ubytkowe schizofrenii i bezkrytyczny stosunek do choroby (wszystko to ze względu na toczący się u niej od wielu lat ostry proces psychotyczny). Z uwagi na to biegli stwierdzili, że powódka wymaga pomocy w kierowaniu swoim postępowaniem oraz w prowadzeniu spraw, szczególnie dotyczących procesu leczniczego.

W dniu 1 października 2013 r. Prokurator Okręgowy w Ostrołęce wystąpił – w oparciu o wskazaną opinię – na podstawie art. 7 k.p.c. oraz art. 16 § 1 k.c., z wnioskiem o częściowe ubezwłasnowolnienie powódki (sygn. akt II Pc 109/13). W związku ze wszczęciem przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce sprawy w tym przedmiocie (sygn. akt I Ns 109/13), postępowanie I C 869/12 zostało zawieszono postanowieniem z dnia 4 grudnia 2013 r. Postanowienie to zaskarżył pełnomocnik powódki wyznaczony z urzędu. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w dniu 15 maja 2014 r., sygn. akt I ACz 488/14, zmienił zaskarżone postanowienie o tyle, że wskazał jako podstawę zawieszenia postępowania art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.

W toku postępowania I Ns 109/13 dopuszczono z urzędu dowód z opinii biegłych lekarza psychiatry i psychologa w celu oceny stanu zdrowia psychicznego powódki. W związku z jej niestawiennictwem na wyznaczone trzykrotnie terminy badań, postanowieniem z dnia 3 października 2014 r. zarządzono przymusowe doprowadzenie jej przez policję. Orzeczenie to zostało następnie zaskarżone przez powódkę, a Sąd II instancji w dniu 26 sierpnia 2015 r. oddalił jej zażalenie (sygn. akt I ACz 942/15).

Sąd Okręgowy wskazał również, że z treści pisemnej opinii z dnia 12 czerwca 2015 r. sporządzonej przez psycholog A. N. i specjalistę psychiatrę J. J. wynikało, że T. S., pomimo choroby psychicznej, jest wystarczająco zdolna do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw. Biegłe podtrzymały swe stanowisko na rozprawie w dniu 23 września 2015 r. i dodatkowo wskazały, że uczestniczka wymaga wsparcia osób trzecich w sprawach urzędowych i sądowych.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 29 września 2015 r. (I Ns 109/13) ubezwłasnowolniono częściowo T. S., a Sąd Apelacyjny w Białymstoku w dniu 30 maja 2016 r. zmienił to postanowienie i oddalił wniosek Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce o częściowe ubezwłasnowolnienie powódki (sygn. akt I ACa 74/16).

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie III U 1231/10 Sąd Okręgowy w Ostrołęce oddalił odwołanie powódki od decyzji ZUS-u Oddział w P. z dnia 15 czerwca 2010 r. (znak (...)), w sprawie odmowy przyznania prawa do renty po zmarłym ojcu W. L.. W toku tego postępowania dopuszczono dowód z opinii zespołu biegłych z zakresu psychiatrii, psychologii, ortopedii i traumatologii, neurologii, chirurgii, chorób wewnętrznych i endokrynologii celem stwierdzenia istnienia merytorycznych przesłanek do przyznania powódce prawa do renty rodzinnej – stosowanie do uregulowań ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z dalszych ustaleń Sądu i instancji wynika, że wyrokiem z dnia 19 września 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie IV C 314/07 oddalił powództwo powódki o zasądzenie od (...) w P. kwoty 1.000.000 zł z tytułu naruszenia jej dóbr osobistych, w tym wolności i zdrowia. Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 czerwca 2012 r.,

VI ACa 91/12, powódka wywiodła skargę kasacyjną, której przyjęcia Sąd Najwyższy odmówił postanowieniem z dnia 27 marca 2014 r., sygn. akt I CSK 357/13.

Aktualnie przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce toczy się postępowanie I C 220/15 z powództwa T. S. przeciwko (...)w P. o zapłatę kwoty 500.000 zł z tytułu odszkodowania za bezprawne pozbawienie jej wolności w okresie 50 dni po wydaniu nakazu jej zwolnienia.

Powódka utrzymuje się z renty w wysokości około 1.000 zł miesięcznie i zajmuje bez tytułu prawnego lokal mieszkalny przy ul. (...) w P., nie regulując czynszu. Zadłużenie z tego tytułu sięga obecnie kilkudziesięciu tysięcy złotych. W związku z tym prowadzone są przeciwko niej postępowania egzekucyjne.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny, Sąd Okręgowy ocenił powództwo jako bezzasadne. Wstępnie podkreślił, że powódka podnosząc liczne zarzuty i wnioski ostatecznie sprecyzowała, że dochodzi zapłaty od pozwanego Skarbu Państwa kwoty 100.000 zł z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wyniku działań podejmowanych przez te organy w toku postępowania o jej ubezwłasnowolnienie, nadto kwoty 100.000 zł tytułem odszkodowania za utratę prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w P., a także renty w wysokości 2.500 zł miesięcznie płatnej do dnia 10-ego każdego miesiąca z góry na skutek uniemożliwienia jej świadczenia pracy w związku z bezpodstawnym zdiagnozowaniem choroby psychicznej. Sąd zaznaczył także, że powódka wyraźnie oświadczyła, że roszczenie objęte niniejszym pozwem nie obejmuje kwestii stosowania wobec niej środka zabezpieczającego w postaci internacji, (czego dotyczą sprawy 1 Ds. 144/98 Prokuratury Rejonowej w Pułtusku i II Ko 53/01 oraz II Ko 106/98 Sądu Rejonowego w Pułtusku), w którym to przedmiocie prowadzone jest przed Sądem Okręgowym w Olsztynie odrębne postępowanie o sygn. akt I C 602/15. Mając na uwadze stanowisko powódki (reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika) poza rozważaniami Sądu pozostał zatem zakres sprawy związany z tą problematyką.

Przechodząc do meritum Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę ustaleń faktycznych w sprawie stanowiły dokumenty z akt Sądu Okręgowego w Warszawie o sygn.: XIV 910/99 i IV C 314/07, Sądu Okręgowego w Ostrołęce o sygn.: I C 202/09, I C 780/09, I C 32/10, I Ns 109/13, III U 1231/10, I C 220/15 i I C 869/12, Sądu Rejonowego w Pułtusku o sygn. I C 109/10, Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce o sygn.: II Pc 16/07 i II Pc 109/13 oraz Sądu Okręgowego w Olsztynie o sygn. I C 765/13, których wiarygodności i prawdziwości żadna ze stron skutecznie nie zakwestionowała. Sąd podzielił również zeznania powódki, przy czym uznał, że stanowią one wyraz prezentowanego przez nią stanowiska procesowego.

Dokonując rozstrzygnięcia w zakresie zadośćuczynienia Sąd podkreślił, że powódka wywodziła o zasadności tego żądania z faktu naruszenia jej dóbr osobistych, tj. dobrego imienia, zdrowia, prawa do samodecydowania, samostanowienia, spokoju, godności – do którego to naruszenia miało dojść w wyniku zainicjowania przez Prokuraturę Okręgową w Ostrołęce w 2013 r. (bez uzasadnionych podstaw) postępowania o jej częściowe ubezwłasnowolnienie (sygn. akt II Pc 109/13), jak też wydania przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce w sprawie I Ns 109/13 postanowienia uwzględniającego wniosek prokuratora w tym przedmiocie. W ocenie strony powodowej Sąd Okręgowy w Ostrołęce, jak i Prokuratura Okręgowa w Ostrołęce, prowadząc tę sprawę instrumentalnie wykorzystali dokumentację dotyczącą stanu zdrowia T. S. zgromadzoną w toku innych postępowań. Sąd Okręgowy zaznaczył, że podstawę roszczenia powódki w omawianym zakresie stanowiły przepisy art. 417 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c. oraz art. 442¹ k.c. Wskazując na treść tego ostatniego przepisu Sąd zauważył, że roszczenie powódki nie uległo przedawnieniu, bowiem wniosek Prokuratora Okręgowego w Ostrołęce inicjujący postępowanie o ubezwłasnowolnienie T. S. został złożony w Sądzie Okręgowym w Ostrołęce w dniu 1 października 2013 r., a powódka wystąpiła z powództwem w niniejszej sprawie w dniu 7 października 2015 r. Trzyletni termin przedawnienia jeszcze zatem nie upłynął.

Analizując treść w/w przepisów Sąd zaznaczył, że rozpoznanie roszczenia o ochronę dóbr osobistych wymaga przede wszystkim ustalenia i dokonania oceny, czy i jakie dobro osobiste żądającego ochrony zostało naruszone, w dalszej zaś kolejności stwierdzenia bezprawności działania sprawcy, bądź też wystąpienia okoliczności bezprawność tę wyłączających. Sam fakt naruszenia dobra osobistego nie jest równoznaczny z przypisaniem odpowiedzialności za

ten czyn. Odpowiedzialność ta jest wyłączona wówczas, gdy działanie sprawcy nie jest bezprawne. Jak dalej wyjaśnił Sąd, za bezprawne uznaje się zachowanie sprzeczne z normami prawa bądź z zasadami współżycia społecznego, a ciężar udowodnienia braku bezprawności określonego działania spoczywa na osobie, która naruszyła dobra osobiste. Do kontratypów wyłączających bezprawność, uzasadniających ingerencję w sferę cudzych dóbr osobistych, zalicza się przy tym działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa; wykonywanie prawa podmiotowego; zgodę pokrzywdzonego, (z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach), oraz działanie w obronie uzasadnionego interesu.

Zdaniem Sądu, w realiach niniejszej sprawy bezsporna pozostawała okoliczność sporządzenia przez Prokuratora Okręgowego w Ostrołęce wniosku z dnia 1 października 2013 r., na mocy którego Sąd Okręgowy w Ostrołęce wszczął postępowanie I Ns 109/13 o częściowe ubezwłasnowolnienie powódki. Nie budziło nadto wątpliwości Sądu, że postępowanie to zakończyło się wydaniem przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku prawomocnego orzeczenia o oddaleniu wniosku prokuratora. Istota sporu sprowadza się zatem do oceny, czy fakt zainicjowania ówczesnej sprawy (będącej – w ocenie powódki – kontynuacją wcześniej już toczącego się postępowania II Pc 16/07) i wydania w I instancji postanowienia o częściowym ubezwłasnowolnieniu, stanowiły naruszenie jej dóbr i czy cechowała je bezprawność w rozumieniu art. 23 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Poddając analizie wskazaną kwestię Sąd I instancji uznał stanowisko strony powodowej za chybione. Zarówno bowiem Prokuratura Okręgowa w Ostrołęce, jak też Sąd Okręgowy w Ostrołęce, podejmowały działania zgodne z prawem, w ramach przyznanych im kompetencji ustawowych. Sąd wskazał na treść art. 7 k.p.c. i stwierdził, że prokurator może wszcząć każde postępowanie - procesowe, postępowanie nieprocesowe, egzekucyjne i postępowanie pomocnicze - jeżeli według jego zapatrywania, przy uwzględnieniu przesłanek ochrony praworządności, praw obywateli, interesu społecznego, istnieje taka potrzeba. Ocena, czy wymienione przesłanki przemawiają za udziałem w konkretnej sprawie, należy wyłącznie do prokuratora i nie podlega kontroli sądu. Skoro natomiast sprawa o częściowe ubezwłasnowolnienie nie jest sprawą z zakresu prawa rodzinnego, a prawo nie wiąże z jej wszczęciem przez Prokuratora obowiązku złożenia oświadczenia woli przez osobę bezpośrednio zainteresowaną, to – zdaniem Sądu – przyjęć należy, że prokurator mógł samodzielnie złożyć wniosek o wszczęcie tego właśnie postępowania. Tym bardziej, że złożenie wniosku zostało poprzedzone analizą istnienia przesłanek z § 276 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27.8.2007 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (zwanego dalej: Regulamin). W piśmie inicjującym postępowanie z dnia 1 października 2013 r. Prokurator przedstawił informacje o przyczynach odstąpienia przez osoby uprawnione według art. 545 § 1 k.p.c. od złożenia wniosku o ubezwłasnowolnienie T. S..

Sąd Okręgowy nie podzielił też zapatrywań strony powodowej, jakoby nie zachodziły podstawy do wystąpienia przez Prokuratora z wnioskiem z uwagi na oczywisty brak przesłanek z art. 16 § 1 k.c. Sąd podkreślił bowiem, że prokurator w dacie 1 października 2013 r. dysponował dokumentami dotyczącymi stanu zdrowia powódki sporządzonymi w toku postępowań o sygn. akt XIV UJ 910/99 i I C 869/12 (obecnie IC I C 909/16), z których nie tylko wynikało, że T. S. od wielu lat cierpi na zaburzenia psychiczne przybierające postać schizofrenii paranoidalnej, ale także neguje chorobę odmawiając terapii. To zaś prowadzi do utrzymywania się ostrego procesu psychotycznego, zaburzeń myślenia oraz postrzegania wpływających istotnie na sposób jej funkcjonowania. Prokurator posiadał nadto dane – pochodzące m.in. od Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wyszku i Dyrektora MOPS-u w P. o podejmowaniu przez powódkę działań rzutujących na sferę jej życia materialnego (nie regulowanie należności czynszowych i kosztów przegranych postępowań sądowych, co skutkowało wszczęciem przeciw niej postępowań egzekucyjnych). Sąd wskazał także, że prokurator uczestnicząc (w trybie art. 60 k.p.c.) w postępowaniach toczących się przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce w sprawach I C 869/12 i I C 780/09, powziął też wiedzę na temat nieporadności powódki – pomimo udzielenia jej wsparcia przez profesjonalnego pełnomocnika – w podejmowaniu skutecznej i racjonalnej obrony celem dochodzenia swych praw. W tej sytuacji uznał, że decyzja prokuratora o potrzebie zapewnienia powódce pomocy do prowadzenia jej spraw – czemu miał służyć wniosek złożony w trybie art. 7 k.p.c. i art. 16 § 1 k.c. – mieściła się w zakresie jego uprawnień (poprzedzonych swobodną, a nie dowolną, analizą materiału dowodowego – adekwatnie do § 269 ust. 2 Regulaminu). W świetle przedstawionych okoliczności Sąd nie przyjął bowiem, że Prokurator, a następnie

Sąd, kierowali się inną intencją niż poprawieniem funkcjonowania powódki – nie mającej wszak poczucia choroby i z racji jej charakteru nie będącej w stanie racjonalnie oceniać własnej sytuacji życiowej w środowisku społecznym. Tym bardziej, że na taką właśnie potrzebę wskazała biegła psychiatra w opinii z dnia 12 lipca 2013 r. (I C 869/12). Wprawdzie o przeprowadzenie dowodu z opinii wnioskował Prokurator, tym niemniej okoliczność ta – zdaniem Sądu – nie rzutowała na miarodajność przedstawionych w niej wniosków. Sąd zauważył także, że Prokurator został zawiadomiony o toczącej się sprawie I C 869/12 przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce w trybie art. 59 k.p.c. Wstąpił do tego postępowania w dniu 17 stycznia 2013 r. (na podstawie art. 60 k.p.c.) uznając, że nie zachodzi wyjątkowy przypadek z § 277 ust. 2 Regulaminu. Od tej też pory nie był on związany z żadną ze stron postępowania, co oznacza, że mógł składać oświadczenia i zgłaszać wnioski, jakie uznał za celowe, oraz przytaczać fakty i dowody na ich potwierdzenie.

Sąd Okręgowy podkreślił zatem, że podstawę materialnoprawną działań pozwanego stanowiły przepisy kodeksu cywilnego oraz kodeksu postępowania cywilnego. Zarówno Prokurator jak i Sąd działali na podstawie i w granicach prawa, o czym dodatkowo świadczy okoliczność, że Sąd w toku sprawy I Ns 109/13 skierował T. S. na badania lekarskie w oparciu o art. 553 § 1 i 2 k.p.c. (nakazujący weryfikację istnienia podstaw do ubezwłasnowolnienia). Ustalenia w omawianym zakresie – w ocenie Sądu – zostały zatem oparte na rzetelnych podstawach i źródłach informacji. Nie było przy tym wątpliwości co do tego, że dla wnikliwej i wszechstronnej oceny stanu zdrowia powódki zachodziła konieczność zapoznania się przez biegłych z dokumentacją medyczną z okresu poprzedzającego wszczęcie postępowania. Z tego też względu wywody strony powodowej, jakoby załączenie do akt I Ns 109/13 dokumentacji z postępowań o sygn. II Ko 106/98, II Ko 53/01, I C 1447/04 i I C 202/09 miało służyć wyłącznie ukazaniu jej w negatywnym świetle, Sąd uznał za chybione. Dokonana przez biegłych ocena stanu zdrowia powódki stanowiła dowód niezbędny dla rozstrzygnięcia sprawy I Ns 109/13 i musiała opierać się na materiale dowodowym pozwalającym na całościową ocenę jej stanu zdrowia.

P. Sąd zaznaczył, że powódka została doprowadzona na badanie lekarskie przez policję z uwagi na trzykrotne zaniechanie dobrowolnego stawienia się na wyznaczony termin. Decyzja Sądu Okręgowego w Ostrołęce w tym przedmiocie została poddana kontroli Sądu II instancji, który postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2015 r. oddalił zażalenie powódki uznając je za bezzasadne (sygn. akt I ACz 942/15).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd przyjął, że działania procesowe Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce oraz Sądu Okręgowego w Ostrołęce były zgodne z prawem i mieściły się w ramach przyznanych tym jednostkom kompetencji ustawowych. Zdaniem Sądu oceny tej nie niweczy fakt zmiany przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku w dniu 30 maja 2016 r. postanowienia Sądu I instancji poprzez oddalenie wniosku o częściowe ubezwłasnowolnienie (sygn. akt I ACa 74/16). Sam fakt wydania przez Sąd II instancji, w ramach kontroli odwoławczej, postanowienia reformatoryjnego nie czyni sam przez się zasadnym roszczenia powódki. Sąd podkreślił, że wskazana zmiana nastąpiła na skutek skorzystania przez T. S. z przysługującego jej uprawnienia do zaskarżenia orzeczenia. Wymienionej zostały zatem zagwarantowane środki prawne służące kontroli praworządności zapadłego rozstrzygnięcia.

Reasumując, Sąd I instancji nie stwierdził uchybień, czy nieprawidłowości w działaniach Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce i Sądu Okręgowego w Ostrołęce, mogących prowadzić do wniosku, że zostały bezprawnie naruszone dobra osobiste powódki. Tym bardziej, że wszczęcie postępowania I Ns 109/13 nie ograniczyło jej prawa do dochodzenia praw na drodze sądowej. Z powództwa wymienionej toczą się bowiem aktualnie sprawy I C 220/15 i I C 909/16.

Sąd Okręgowy nie znalazł nadto podstaw do uwzględnienia roszczenia powódki w zakresie odszkodowania. Żądanie zapłaty 100.000 zł z tytułu utraty prawa do lokalu mieszkalnego jawiło się – w ocenie Sądu – jako całkowicie niezasadne. Sąd podkreślił, że lokatorskie spółdzielcze prawo T. S. do tego lokalu wygasło z chwilą ustania jej członkostwa w(...)w P., co miało miejsce 5 marca 1999 r. na mocy uchwały Rady Nadzorczej Spółdzielni. Od tego czasu powódka dochodziła swych praw związanych z lokalem w postępowaniach przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce (sygn. akt I C 780/09 – oddalono prawomocnie jej powództwo o zwrot wpłaconego wkładu mieszkaniowego i o sygn. akt I C 32/10 – prawomocnie oddalono jej powództwo o zobowiązanie Spółdzielni do złożenia oświadczenia woli o ustanowieniu na jej rzecz prawa odrębnej własności lokalu). W kwestii odszkodowania za wydanie w/w orzeczeń rozstrzygał już Sąd Okręgowy w Olsztynie, który w sprawie I C 765/13 oddalił powództwo.

W ocenie Sądu nie zaistniały przesłanki do uwzględnienia powództwa z uwagi na brak wykazania wystąpienia ogólnych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej strony pozwanej (tj. zdarzenia wywołującego szkodę, szkody i normalnego związku przyczynowego). Dla uwzględnienia roszczenia powódki konieczne zatem było ustalenie, że wskutek działań Sądu czy Prokuratury, po jej stronie powstała szkoda w wysokości 100.000 zł, która była normalnym i przewidywanym następstwem błędów w działalności tych jednostek. Tymczasem – zdaniem Sądu – powódka w toku procesu wskazała ogólnie, że rzekomo doznana przez nią szkoda polega na pozbawieniu jej tytułu prawnego do spornego lokalu mieszkalnego, a na skutek działań pozwanych nie była w stanie podjąć stosowanych kroków. Zdaniem Sądu nie udowodniła ona istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy określoną przez nią szkodą a zdarzeniem mającym je wywołać (art. 361 § 1 k.c.). Ponadto Sąd podkreślił, że powódka utraciła tytuł prawny do zajmowanego lokalu nie na skutek działań Sądu, czy Prokuratury, ale na skutek wykluczenia jej z grona członków Spółdzielni w 1999 r. Z dołączonych akt wynika, że powódka nie została pozbawiona możliwości dochodzenia swoich praw, nadal w toku jest sprawa I C 869/12 (obecnie sygn. akt I C 909/16) z jej powództwa przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej o zapłatę kwoty 400.000 zł. Prokurator uczestniczy w niej w trybie art. 60 k.p.c. (co w żaden sposób nie ogranicza powódki w dochodzeniu jej praw).

W tej sytuacji – zdaniem Sądu – trudno przyjąć, że pomiędzy szkodą opisaną w pozwie a działaniem pozwanego istnieje normalny związek przyczynowo-skutkowy. Mając powyższe na względzie, wobec braku podstaw z art. 417 k.c., Sąd oddalił powództwo w tej części.

Podobnie Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia żądania odnośnie zasądzenia na rzecz powódki renty w wysokości 2.500 zł miesięcznie na skutek uniemożliwienia jej świadczenia pracy w związku z bezpodstawnym zdiagnozowaniem choroby psychicznej. Powódka – a to na niej ciążył ten obowiązek – nie udowodniła, aby na skutek działań Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, bądź Sądu Okręgowego w Ostrołęce zaszyły podstawy do przyznania jej tego rodzaju świadczenia. Z dokumentacji zgromadzonej w sprawie wynikało, że T. S. od 1994 r. utrzymuje się ze świadczenia rentowego przyznanego jej przez ZUS z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Uznanie powódki za całkowicie niezdolną do pracy z powodu choroby psychicznej – zespołu paranoidalnego w przebiegu schizofrenii nastąpiło zaś w drodze wydania przez Sąd Okręgowy w Warszawie wyroku z dnia 18 kwietnia 2000 r., sygn. akt XIV UJ 910/99. Od tego też czasu sukcesywnie uzyskuje ona z ZUS-u decyzje o niezdolności do pracy na podstawie każdorazowo przeprowadzanych przez lekarzy orzeczników badań. Stają się one przyczynkiem do przyznania kolejnych świadczeń rentowych. W tej sytuacji – zdaniem Sądu – nie sposób przyjąć, by strona powodowa wykazała istnienie podstaw do przyznania jej renty. Mając powyższe na względzie oddalił zatem powództwo w tej części.

Końcowo Sąd Okręgowy wskazał, że oddalił również wnioski strony powodowej o przesłuchanie w charakterze pozwanego – Prezesa Sądu Okręgowego w Ostrołęce i Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, jak też o dołączenie akt spraw I C 1033/16, I C 1178/16 i I ACa 117/15. Zwrócił bowiem uwagę, że Prezes Sądu Okręgowego w Ostrołęce oraz Prokurator Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce nie posiadają wiedzy na temat przedmiotu niniejszej sprawy innej niż wynikająca z dokumentów poszczególnych akt zaliczonych w poczet materiału dowodowego. Odnośnie zaś wniosku dotyczącego akt spraw I C 1033/16, I C 1178/16 i I ACa 117/15 Sąd uznał wnioski za spóźnione.

O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., uwzględniając trudną sytuację materialną i osobistą powódki, a nadto specyficzny charakter sprawy – zdaniem Sądu powódka mogła pozostawać w usprawiedliwionym przekonaniu, że dochodzone roszczenia są zasadne.

O wynagrodzeniu pełnomocnika powódki wyznaczonego z urzędu Sąd orzekł na podstawie § 2 ust. 1 – 3, § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U z 2013, poz. 461; pozew wniesiony 7 października 2015 r.) uznając jednocześnie, że nakład jego pracy (wstąpienie do sprawy na późnym etapie) przemawia za przyznaniem jedynie 1/2 opłaty (tj. 3.600 zł) oraz 828 zł tytułem podatku VAT.

Apelację od tego wyroku wniósł pełnomocnik powódki i sama powódka.

Pełnomocnik powódki zaskarżył wyrok w całości i zarzucił mu:

- 1) **naruszenie art. 417 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy, z materiału dowodowego niniejszej sprawy wynika, iż wniosek Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce z dnia 1 października 2013 r. o częściowe ubezwłasnowolnienie powódki, na skutek, którego Sąd Okręgowy w Ostrołęce w sprawie I Ns 109/13 wydał postanowienie w dniu 29 września 2015 r. o częściowym ubezwłasnowolnieniu powódki, został oddalony wskutek zmiany orzeczenia Sądu Okręgowego w Ostrołęce postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 maja 2016 r. w sprawie I ACa 74/16 z uwagi na fakt, iż orzeczenie Sądu Okręgowego w Ostrołęce nie odpowiada prawu, nie ziściły się przesłanki do orzeczenia ubezwłasnowolnienia częściowego względem powódki, a Sąd Okręgowy w Ostrołęce błędnie ocenił opinię biegłych, która była jasna i zrozumiała, tym samym Sąd Apelacyjny uznał, iż wniosek o częściowe ubezwłasnowolnienie był niezasadny, co potwierdza, iż działania pozwanych były bezprawne, a doprowadziły do wyrządzenia powódce szkody w mieniu, a przede wszystkim godziły w jej dobra osobiste i wywołały poczucie krzywdy,**
- 2) **naruszenie art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 7 k.p.c. i art. 3 § 1 pkt 2 ustawy Prawo o prokuraturze i § 373 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zw. z art. 16 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie przez Sąd, iż działania Prokuratury nie mogą zostać uznane za bezprawne, bowiem prokurator składając wniosek o częściowe ubezwłasnowolnienia działał w granicach prawa, mając takie kompetencje w myśl wskazanych przepisów, podczas gdy samo nadanie ustawowych kompetencji prokuratorowi do wszczęcia postępowania w każdej sprawie i kierowania wniosków w sprawach cywilnych nie powoduje, iż bezprawność działania Prokuratury jest wyłączona, jeśli podejmował on czynności w danych okolicznościach nieuzasadnione, kierując wniosek o częściowe ubezwłasnowolnienie, gdy w sposób oczywisty nie zostały wypełnione łącznie przesłanki materialnoprawne w tym wypadku określone w art. 16 § 1 k.c., bowiem nie było wątpliwości, iż powódka nie potrzebuje pomocy w prowadzeniu swoich spraw;**
- 3) **naruszenie art. § 2 ust. 1-3 i § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) poprzez niewłaściwe zastosowanie i obniżenie wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu poniżej stawki minimalnej określonej w § 6 pkt 7 rozporządzenia (wartość przedmiotu sporu 230.000 zł), co naruszyło wskazane przepisy, bowiem sąd nie może obniżyć wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu poniżej stawek minimalnych, co jednoznacznie zostało potwierdzone uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2012 r. (III CZP 2/12);**
- 4) **naruszenie art. 299 k.p.c. w zw. z art. 302 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. poprzez dopuszczenie przez Sąd I instancji dowodu z przesłuchania stron z ograniczeniem do strony powodowej i oddalenie wniosku dowodowego powódki o przesłuchanie pozwanych, które jej zdaniem miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, mimo niewystąpienia okoliczności określonych w art. 302 § 1 k.p.c., a przyczyna jaką podał Sąd, iż pozwani nie posiadają wiedzy na temat przedmiotu niniejszej sprawy innej niż wynikająca z dokumentów, nie wpisuje się w przesłanki możliwości przesłuchania tylko jednej ze stron procesu, nie stanowi także przyczyny oddalenia wniosku dowodowego, a wskazane doprowadziło do naruszenia zasady równości stron w procesie cywilnym;**
- 5) **naruszenie art. 217 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd I instancji wniosków dowodowych zgłoszonych przez powódkę na terminie rozprawy w dniu 22 lutego 2017 r. uznając je za spóźnione, podczas gdy powódka uprawdopodobniła, iż nie zgłosiła ich we wcześniejszym czasie jedynie z uwagi, iż dopiero w ostatnim czasie weszła w ich posiadanie, dopiero wówczas bowiem doręczono jej orzeczenia wydane w sprawach Sądu Okręgowego w Ostrołęce I C 1033/16 - postanowienia**

z dnia 27 stycznia 2017 r. o odrzuceniu pozwu (sprawa przeciwko spółdzielni mieszkaniowej o ustalenie praw do lokalu), I C 1178/16 (w zakresie zarządzenia z dnia 8 lutego 2017 r. sprawa o opróżnienie lokalu, zarządzenie o zwrot pozwu), I Ca 117/15 (w zakresie wyroku z dnia 12 października 2016 r. sprawa o zapłatę i złożenie oświadczenia woli przeciwko SM), wskazane miały o tyle znaczenie, bowiem w toku powołanych spraw sąd uznawał powódkę za władną prowadzenia swoich spraw, odmawiając jej prawa do pełnomocnika z urzędu;

6) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. *poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego, dokonaną w sposób wybiórczy z pominięciem istotnych dowodów, a polegającą na :*

a) *przyjęciu, iż działaniom pozwanych nie można przypisać bezprawności, podczas gdy materiał dowodowy niniejszej sprawy, a zwłaszcza wyrok i uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w sprawie I ACa 74/16, potwierdzają, iż postanowienie Sądu Okręgowego w Ostrołęce dotyczące ubezwłasnowolnienia powódki nie odpowiadało prawu, dlatego zostało zmienione z uwagi na uchybienia Sądu m.in. dokonanie pobieżnej i dowolnej oceny materiału dowodowego, zwłaszcza opinii biegłych psychiatrów, która była jasna i zrozumiała, a także błędnej oceny wystąpienia przesłanek z art. 16 § 1 k.c., tym samym wniosek prokuratora Prokuratury Okręgowej O. także nie zasługiwał na uwzględnienie, a zatem czynności podejmowane w sprawie o ubezwłasnowolnienie powódki przez pozwanych były bezprawne we wskazanych okolicznościach, dokonywane były sprzecznie z jej interesem, wbrew przesłankom materialnoprawnym dotyczącym ubezwłasnowolnienia częściowego;*

b) *pominięciu przez Sąd I instancji, iż wskutek wydanego orzeczenia przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce i prowadzonego postępowania na skutek wniosku prokuratora Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce dot. ubezwłasnowolnienia częściowego powódki zostały naruszone jej dobra osobiste - wolność, prawo do samodecydowania, samostanowienia, godności, zdrowia;*

c) *przyjęciu przez Sąd I instancji, iż powódka nie wykazała wystąpienia ogólnych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, podczas gdy zdaniem powódki poniosła ona szkodę w postaci utraty tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego, który zajmuje, bowiem wskutek działań pozwanych jej prawa do dochodzenia roszczeń względem lokalu zostały ograniczone;*

d) *zdaniem powódki niezasadnym przyjęciu przez Sąd, iż powódka nie udowodniła, iż na skutek działań pozwanych zaszyły podstawy do zasądzenia jej renty, podczas gdy wskutek działań pozwanych została uznana za niezdolną do pracy i nie może podjąć działalności zarobkowej.*

Mając to na względzie pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki solidarnie kwoty 200.000 zł tytułem naprawienia szkody i zadośćuczynienia za doznane krzywdy oraz renty w wysokości 2.500 zł miesięcznie, a nadto przyznania od Skarbu Państwa adwokatowi J. H. wynagrodzenia w kwocie 7.200 zł + VAT tytułem pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu przed Sądem I instancji, jak też zasądzenie na jej rzecz wynagrodzenia tytułem pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu przed Sądem II instancji, według norm przepisanych. Dodatkowo poparł wnioski dowodowe o przesłuchanie strony pozwanej na wskazane w apelacji okoliczności oraz przeprowadzenie dowodu z dokumentów w postaci orzeczeń wydanych w wymienionych w apelacji sprawach i na wskazane tam okoliczności.

Powódka zaskarżyła wyrok w całości zarzucając Sądowi I instancji rażące naruszenie zasad prawa, nierozpoznanie jej pism i istoty sprawy oraz błędne przyjęcie, że nie wykazała naruszenia swych praw. Mając to na względzie wniosła o zamianę zaskarżonego orzeczenia w całości, bądź uchylenie i przekazanie do ponownego rozpoznania. W dniach 12 i 24 maja oraz 4 sierpnia 2017

r. złożyła dodatkowe pisma będące uzupełnieniem apelacji własnej, jak też reprezentującego ją pełnomocnika.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony powodowej okazała się zasadna jedynie w nieznacznej części, tj. dotyczącej rozliczenia kosztów procesu za pierwszą instancję.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji, jako że znajdują one oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym – wszechstronnie rozważonym i ocenionym w zgodzie ze wskazaniami art. 233 § 1 k.p.c. Aprobuje także wnioski wyprowadzone z tego materiału, a w konsekwencji – ocenę prawną powództwa jako bezzasadnego.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do kwestii związanej z wynagrodzeniem ustanowionego z urzędu pełnomocnika strony powodowej – jako że apelacja w tej części jest zasadna, Sąd Apelacyjny podziela argumentację strony skarżącej i zauważa, że możliwość miarkowania wynagrodzenia pełnomocnika z uwagi na przesłanki określone w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) występuje tylko wówczas, gdy pełnomocnik wnosi o przyznanie mu wynagrodzenia w kwocie wyższej od stawki minimalnej (§ 2 ust. 2 zd. 2 rozporządzenia). Sąd nie może natomiast orzec o przyznaniu wynagrodzenia poniżej stawki minimalnej, określonej rozporządzeniem dla danego rodzaju sprawy (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2012 r., IV CZ 107/11, niepubl. i uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012 r. (III CZP 2/12)).

Stąd też, Sąd Apelacyjny skorygował rozstrzygnięcie zawarte w pkt. III zaskarżonego wyroku i przyznał adwokat J. H. wynagrodzenie w kwocie 8.856 zł (w tym należny podatek VAT - 1.656 zł) tytułem pomocy prawnej świadczącej powódce z urzędu (§ 6 pkt. 7 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia).

Przechodząc do kwestii dowodowych, niezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 299 k.p.c. w zw. z art. 302 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. oraz art. 217 § 2 k.p.c. poprzez nie uwzględnienie wskazanych przez stronę wniosków dowodowych. Zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy były także zgłoszone na etapie postępowania apelacyjnego wnioski o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania strony pozwanej i wymienionych dokumentów.

Podnoszenie zarzutu naruszenia art. 299 k.p.c. i art. 302 § 1 k.p.c., jak też stawianie zarzutu naruszenia zasady równości stron – zdaniem Sądu Apelacyjnego – miałyby sens (nie mylić z „zasadnością”, czy „skutecznością”) jedynie wówczas, gdyby to powódka została pozbawiona możliwości wypowiedzenia się pomimo zgłaszania takich postulatów. W sytuacji zaś, gdy do druga strona procesu – powołując się na niecelowość i trudności w złożeniu zeznań na rozprawie – nie zabiegała o taką możliwość, nie sposób dopatrywać się tutaj naruszenia praw procesowych strony powodowej (która swoje zeznania złożyła). Gdyby Sąd Okręgowy zdecydował się na pominięcie dowodu z art. 299 k.p.c. w zupełności, wówczas byłyby podstawy do rozważania czy skutek takiej decyzji prawa i interesy strony powodowej nie zostały naruszone. Natomiast w okolicznościach niniejszej sprawy – formułowanie takich zarzutów jest nietrafne. Tym bardziej gdy zwróci się uwagę na przydatność przesłuchania strony pozwanej na okoliczności wskazane we wniosku dowodowym. Nie jest wiadomym jakie to nowe i istotne zagadnienia mógłby wyjaśnić Prezes Sądu Okręgowego w Ostrołęce, który nie brał przecież udziału w postępowaniu o częściowe ubezwłasnowolnienie powódki, jak też Prokurator Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, skoro podstawy i motywy działania Prokuratury zostały wyczerpująco wyjaśnione w ramach zainicjowanego postępowania I Ns 109/13. Ponadto obie pozwane jednostki Skarbu Państwa złożyły odpowiedzi na pozew ustosunkowując się do zasadności zgłoszonych przez powódkę roszczeń, jak też obie wniosły odpowiedzi na apelację. Nie ma zatem obiektywnej potrzeby uzupełniania postępowania dowodowego we wskazanym zakresie.

Co się tyczy zarzutu naruszenia art. 217 § 2 k.p.c., zdaniem Sądu Apelacyjnego powołane dowody były nie tyle spóźnione (zważywszy na daty wydania wskazanych orzeczeń i możliwość ich uzyskania przez powódkę), co nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.). Zaznaczyć trzeba, że powódka jest inicjatorką dużej ilości spraw sądowych i w ramach jednych postępowań uzyskuje pomoc prawną w postaci pełnomocnika z urzędu, a w innych nie. Ocena

poszczególnych sądów zależy w dużej mierze od rodzaju i charakteru tychże spraw. W oparciu o te okoliczności sądy oceniają czy w danej sprawie (z uwagi na jej przedmiot i stopień skomplikowania) zachodzi faktyczna potrzeba udziału profesjonalnego pełnomocnika czy też nie (art. 117 § 5 k.p.c.). Co istotne – trafność tej oceny może być zweryfikowana za pomocą odpowiednich środków zaskarżenia. Z samego zaś faktu, że w konkretnej sprawie dany sąd odmówił powódce prawa do pełnomocnika z urzędu, nie można wyprowadzać wniosku, że po stronie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce nie było podstaw do wystąpienia z wnioskiem o częściowe ubezwłasnowolnienie powódki. Przy takiej argumentacji, równie dobrze można by twierdzić, że te wszystkie sprawy, w których pełnomocnik został ustanowiony (nota bene także w sprawie niniejszej) potwierdzają zasadność wniosku Prokuratora o częściowe ubezwłasnowolnienie, bowiem dowodzą one, że sądy uznały powódkę za „niewładną” samodzielnie prowadzenia swych spraw. Marginalnie należy też zwrócić uwagę na rezultat samodzielnego działania powódki w większości przywołanych spraw (I C 1033/16 – postanowienie o odrzuceniu pozwu; I C 1178/16 – zarządzenie o zwrocie pozwu), który to rezultat zdaje się zaprzeczać postawionej we wniosku dowodowym tezie. Z tych względów zarzut naruszenia art. 217 § 2 k.p.c., jak też zgłoszony w apelacji wniosek dowodowy – nie mogły zostać uwzględnione.

Przechodząc do meritum sprawy, w pierwszej kolejności podkreślenia wymaga, że na rozprawie w dniu 22 lutego 2017 r. doszło do skonkretyzowania wniesionego w niniejszej sprawie powództwa. Powódka i jej pełnomocnik precyzując dotychczasowe pisma procesowe jednoznacznie wskazali, że w ramach niniejszego procesu powódka dochodzi roszczeń od Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce i Sądu Okręgowego w Ostrołęce z tytułu naruszenia jej dóbr osobistych w postaci zdrowia, wolności, prawa samodecydowania, samostanowienia, godności i poszanowania na podstawie art. 24 k.c. W związku z tym domagała się odszkodowania za bezprawne działania w/w podmiotów, zadośćuczynienia oraz renty. Sąd Okręgowy w takim zakresie rozpoznał powództwo, a Sąd Apelacyjny – pomimo obszerności apelacji powódki (uzupełnianej) – nie może wyrokować ponadto to, co było przedmiotem jej żądania (dokładnie określonego na rozprawie w dniu 22 lutego 2017 r.), a następnie rozstrzygnięcia w pierwszej instancji.

Wbrew zapatrywaniom strony skarżącej, Sądowi I instancji nie sposób zarzucić nierozpoznania istoty sprawy. Termin ten odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa i zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne zarzuty pozwanego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi przykładowo w razie oddalenia powództwa z uwagi na błędne przyjęcie przedawnienia roszczenia, prekluzji lub braku legitymacji procesowej strony (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22 oraz z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 357/00). Innymi słowy, oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia. W świetle tych rozważań nie ulega wątpliwości, że podniesiony przez skarżącą zarzut jest bezzasadny. Sąd I instancji rozpoznał bowiem jej roszczenie w oparciu o właściwą podstawę prawną (art. 417 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c.), wskazując przy tym i szczegółowo omawiając przesłanki odpowiedzialności cywilnoprawnej Skarbu Państwa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego bezzasadny jest także zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., bowiem nie sposób zarzucić Sądowi I instancji dowolności czy wybiórczości w ocenie materiału dowodowego. Sąd na podstawie dostępnych dowodów i w oparciu o właściwe przepisy trafnie przyjął, że powódka nie wykazała już pierwszej przesłanki odpowiedzialności pozwanego z art. 24 k.c. w postaci bezprawności działania. Podkreślenia wymaga, że naruszenie dóbr osobistych rodzi odpowiedzialność cywilnoprawną tylko wtedy, gdy jest bezprawne. W rozumieniu regulacji z art. 24 k.c. bezprawne jest każde działanie naruszające dobro osobiste, chyba że wystąpi szczególna przyczyna uzasadniająca takie naruszenie. Do okoliczności wyłączających bezprawność zalicza się działanie w ramach porządku prawnego. W okolicznościach niniejszej sprawy zarówno działania Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, jak też Sądu Okręgowego w Ostrołęce nie były bezprawne (niezgodne z prawem, czy też pozbawione podstaw prawnych). Działania obu jednostek miały oparcie w obowiązujących przepisach prawa, tj. w art. 7 k.p.c. w zw. z art. 16 k.c. (w stosunku do Prokuratora) i w art. 544 k.p.c. oraz art. 557 k.p.c. (w stosunku do Sądu Okręgowego). Oba te podmioty działały zatem w ramach swoich ustawowych kompetencji. Sąd Okręgowy w Ostrołęce dysponując wnioskiem Prokuratora oraz dowodami z art. 547 § 1 k.p.c. 553 k.p.c. miał podstawy prawne do tego, by wydać stosowne orzeczenie. Trafność tego orzeczenia nie może być kwestionowana i weryfikowana w ramach powództwa o

naruszenie dóbr osobistych, ale jedynie w ramach odpowiednich środków zaskarżenia. W okolicznościach niniejszej sprawy, powódka skorzystała z takiej możliwości i złożyła środek odwoławczy do Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, który w rezultacie wydał korzystne dla niej rozstrzygnięcie. Nie oznacza to jednak, że postanowienie reformatoryjne Sądu Apelacyjnego z dnia 30 maja 2016 r. (I ACa 74/16) potwierdza bezprawność działań pozwanych jednostek Skarbu Państwa (co najwyżej wskazuje na ich nieadekwatność czy nietrafność, co nie wpisuje się w pojęcie „bezprawności”). Co więcej, skarżącej umknęło, że Sąd Apelacyjny w pisemnym uzasadnieniu stanął na stanowisku, że Prokurator Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce był uprawniony do złożenia wniosku o częściowe ubezwłasnowolnienie powódki, a jego umocowanie wynika z art. 7 zd. 1 k.p.c.

Idąc dalej wskazać należy, że celem postępowania dowodowego w sprawie o ubezwłasnowolnienie jest przede wszystkim ustalenie stanu zdrowia, sytuacji osobistej, zawodowej i majątkowej osoby, której wniosek dotyczy, rodzaju spraw wymagających prowadzenia przez tę osobę oraz sposobu zaspokajania jej potrzeb życiowych (art. 554¹ § 1 k.p.c.). Przepis ten zawiera wytyczne co do kierunku i przedmiotu postępowania dowodowego, podkreślając konieczność dokonania wszechstronnych ustaleń nie tylko co do stanu zdrowia osoby, której dotyczy wniosek, ale także co do rodzaju spraw wymagających prowadzenia przez tę osobę i sposobu zaspokajania jej potrzeb życiowych. Na tle tego przepisu nie powinno budzić wątpliwości stanowisko Prokuratora, który wskazywał, że powódce jest potrzebna pomoc i odnosił to do wielości prowadzonych przez nią postępowań sądowych i urzędowych. Poza tym, umknęło skarżącej, że Prokurator inicjując postępowanie miał na uwadze treść opinii sądowo-psychiatrycznej z dnia 12 lipca 2013 r. (I C 869/12), z której wynikało, że powódka wymaga pomocy w kierowaniu swoim postępowaniem oraz prowadzeniu spraw (w tym wszelkich spraw urzędowych i sądowych). Działanie Prokuratora nie było więc sprzeczne z prawem.

Podkreślenia też wymaga, że rozbieżność stanowisk Sądu Okręgowego w Ostrołęce i Sądu Apelacyjnego w Białymstoku sprowadzała się w zasadzie do oceny opinii biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii, sporządzonej na podstawie art. 553 k.p.c. Wbrew zapatrywaniom skarżącej, wydana w sprawie pisemna opinia nie była jednoznaczna. Sąd Okręgowy w Ostrołęce w celu definitywnego usunięcia powstałych wątpliwości, dopuścił dodatkowo dowód ze wspólnej opinii ustnej złożonej przez biegłe na rozprawie w dniu 23 września 2015 r. Co istotne, biegłe podczas tej rozprawy zmodyfikowały swoje wcześniejsze stanowisko, akcentując fakt, że powódka nie potrafi logicznie formułować swych żądań, nie potrafi sporządzać czytelnych w odbiorze pism oraz dochować terminów na poszczególne czynności. Powyższe – zdaniem biegłych – wskazuje na potrzebę udzielenia jej pomocy osób trzecich w sprawach urzędowych i sądowych. Sąd Apelacyjny rozpoznając apelację powódki (wówczas uczestniczki postępowania) oparł się na opinii pisemnej stwierdzając, że była ona bardziej konkretna, szczegółowa i rozbudowana. W żadnym miejscu nie stwierdził jednak, że była ona jednoznaczna w swej wymowie. Stąd też wnioski zawarte w apelacji są zbyt daleko idące, stanowią nadinterpretację motywów, jakimi kierował się Sąd Apelacyjny wydając postanowienie w dniu 30 maja 2016 r.

Z wyżej wskazanych względów bezzasadne są zarzuty i argumenty strony skarżącej. Z uwagi na brak pierwszej i podstawowej przesłanki odpowiedzialności cywilnoprawnej Skarbu Państwa czy to na gruncie art. 24 k.c., czy to na gruncie art. 417 k.c. w postaci bezprawności, nie ma potrzeby rozważania pozostałych przesłanek tej odpowiedzialności, tym bardziej, że kwestie te zostały dostatecznie omówione przez Sąd I instancji.

Sąd Okręgowy prawidłowo też przyjął brak związku przyczynowego między działaniami pozwanych jednostek a utratą przez powódkę lokalu mieszkalnego. Zauważyć bowiem trzeba, że działania te miały miejsce w latach 2013 – 2016, a utrata praw do lokalu nastąpiła w dniu 5 marca 1999 r. na skutek uchwały Rady Nadzorczej Spółdzielni.

Z tych względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c.

O kosztach instancji odwoławczej postanowił na zasadzie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. mając na uwadze fakt, że poniesienie przez skarżącą całości kosztów procesu (5.400 zł) byłoby dla niej zbyt dotkliwie – zważywszy na jej sytuację zdrowotną i materialną. Tym niemniej okoliczności te nie mogły dać wystarczających podstaw do odstąpienia w całości od obciążenia jej kosztami, ponieważ znając rozstrzygnięcie i argumentację Sądu I instancji i korzystając z pomocy profesjonalnego pełnomocnika, powódka winna była dokładniej rozważyć celowość skarżenia i

niekorzystne finansowe konsekwencje z tym związane. Jej postawa procesowa wygenerowała po stronie pozwanego koszty niezbędnej obrony, toteż powódka powinna przynajmniej częściowo ponieść za to odpowiedzialność.

O kosztach zastępstwa procesowego ustanowionego na rzecz powódki pełnomocnika z urzędu – w osobie adwokat J. H., Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie § 8 pkt. 7 w zw. z § 16 ust. 1 pkt. 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

(...)